

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9So/197/2014
Identifikačné číslo spisu:	4014200093
Dátum vydania rozhodnutia:	27.04.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:4014200093.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu

JUDr. Viery Nevedelovej a členov senátu JUDr. Ľubice Filovej a JUDr. Judity Kokolevskej v právnej veci navrhovateľa O. Z., bytom E., zastúpeného Mgr. Jaroslavom Madarászom, advokátom so sídlom Farská 25, Nitra, ustanoveným rozhodnutím Centra právnej pomoci Nitra, proti odporkyni Sociálnej poisťovni, ústrediu, Ul. 29. augusta 8, Bratislava, o zvýšenie invalidného dôchodku, na odvolanie navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 23. septembra 2014, č. k. 19Sd/23/2014-59, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre z 23. septembra 2014, č. k. 19Sd/23/2014-59, p o t v r d z u j e.

Účastníkom náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

Krajský súd rozsudkom z 23. septembra 2014, č. k. 19Sd/23/2014-59, potvrdil rozhodnutie odporkyne z 13. novembra 2013 číslo XXX XXX XXXX X, ktorým odporkyňa podľa § 263 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a podľa § 29 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 100/1988 Zb.“) zamietla žiadosť navrhovateľa o zvýšenie sumy invalidného dôchodku. Súčasne podľa § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z. z.“) rozhodla, že navrhovateľovi vznikol od 16. novembra 2012 nárok na výplatu invalidného dôchodku v sume 133,90 € mesačne, a že podľa § 263a ods. 5 zákona č. 461/2003 Z. z. sa mu naďalej vypláca invalidný dôchodok v sume 167,60 € mesačne a nárok na invalidný dôchodok v nižšej sume 133,90 € mesačne zaniká.

Z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že krajský súd na základe námietok vznesených navrhovateľom proti napadnutému rozhodnutiu odporkyne a posúdeniu jeho zdravotného stavu nariadil znalecké dokazovanie znalcom z odboru zdravotníctva a farmácie, odvetvia psychológia. K záverom znaleckého posudku sa vyjadril posudkový lekár s tým, že nie je dôvod na zmenu doterajších posudkov. Krajský súd považoval

rozhodnutie odporkyne za správne vzhľadom na závery vyhotovených posudkov o zdravotnom stave navrhovateľa a preto rozhodnutie odporkyne potvrdil.

Proti tomuto rozsudku podal odvolanie navrhovateľ. Nesúhlasil so závermi uvedenými v rozsudku krajského súdu a s posúdením jeho zdravotného stavu posudkovými lekármi odporkyne. Poukazoval na rozdielne stanovené hodnoty jeho IQ v lekárskech nálezoch, čo posudkoví lekári neodstránili. Poukázal na správu z hospitalizácie v Psychiatrickej nemocnici v Pezinku a tiež na záver znaleckého posudku, podľa ktorého nie je schopný orientovať sa v bežnom živote, nie je schopný vykonávať ani jednoduché fyzické práce bez dozoru blízkej osoby a nie je ani schopný samostatne dochádzať do práce a z práce, cestovať, komunikovať s neznámymi ľuďmi bez prítomnosti a podpory blízkej osoby. Podľa jeho názoru miera poklesu jeho schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť je vyššia ako 70%. Žiadal, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie a priznal mu náhradu trov konania pozostávajúcich z trov právneho zastúpenia.

Odporkyňa vo vyjadrení k odvolaniu navrhla, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu potvrdil ako vecne správny. Pochybnosti navrhovateľa o správnosti posúdenia jeho zdravotného stavu považovala za neodôvodnené, lebo skutkové okolnosti, týkajúce sa jeho zdravotného poškodenia boli dostatočne podložené odbornými vyšetreniami a nálezmi, ako aj zdravotnou dokumentáciou, bez nejasností a vnútorných rozporov.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok a konanie mu predchádzajúce bez nariadenia pojednávania v súlade s § 250ja ods. 2 O.s.p. a dospel k záveru, že odvolanie navrhovateľa nie je dôvodné.

Predmetom konania bolo preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporkyne o zamietnutí žiadosti navrhovateľa o zvýšenie invalidného dôchodku.

Poistenec je invalidný, ak pre dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40% v porovnaní so zdravou fyzickou osobou (§ 71 ods. 1 zákona).

Dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav je taký zdravotný stav, ktorý spôsobuje pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť, a ktorý má podľa poznatkov lekárskej vedy trvať dlhšie ako jeden rok (§ 71 ods. 2 zákona).

Pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť sa posudzuje porovnaním telesnej schopnosti, duševnej schopnosti a zmyslovej schopnosti poistenca s dlhodobo nepriaznivým zdravotným stavom a telesnej schopnosti, duševnej schopnosti a zmyslovej schopnosti zdravej fyzickej osoby (§ 71 ods. 3 zákona).

Podľa § 71 ods. 4 zákona pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť sa posudzuje na základe lekárskeho správneho a údajov zo zdravotnej dokumentácie zdravotníckeho zariadenia a zhodnotenia liečby s určením diagnostického záveru, stabilizácie ochorenia, jeho ďalšieho vývoja, ďalšej liečby a komplexných funkčných vyšetrení a ich záverov, pričom sa prihliada na zostávajúcu schopnosť vykonávať zárobkovú činnosť, zostávajúcu schopnosť prípravy na povolanie, možnosti poskytnutia pracovnej rehabilitácie alebo rekvalifikácie.

Z obsahu administratívnych spisov odporkyne odvolací súd zistil, že navrhovateľ bol od 31. mája 2001 uznaný čiastočne invalidným podľa § 37 ods. 3 písm. b/ zákona č. 100/1988 Zb. a rozhodnutím odporkyne zo 04. septembra 2001 mu bol od 31. mája 2001 priznaný čiastočný invalidný dôchodok. Trvanie invalidity na nárok na invalidný dôchodok podľa ustanovenia § 263 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom do 18. júla 2006 preskúmala odporkyňa pri kontrolnej lekárskej prehliadke dňa 14. februára 2006, kedy bol navrhovateľ posudkovým lekárom uznaný invalidným podľa § 71 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. pre 60%-nú mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť. Zdravotný stav navrhovateľa bol posúdený dňa 10. novembra 2008 podľa § 263a ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. so záverom, že je naďalej čiastočne invalidný podľa § 37 ods. 3 písm. b/ zákona č. 100/1988 Zb. o

sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov. Opakované žiadosti navrhovateľa o zvýšenie invalidného dôchodku boli rozhodnutiami odporkyne zamietnuté z dôvodu, že bol uznaný naďalej čiastočne invalidným podľa § 37 ods. 3 písm. b/ zákona č. 100/1988 Zb. a invalidným podľa § 71 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o 60%. Navrhovateľovi bol naďalej vyplácaný čiastočný invalidný dôchodok podľa § 37 zákona č. 100/1988 Zb., keďže jeho suma bola vyššia ako suma invalidného dôchodku podľa § 70 a § 71 zákona č. 461/2003 Z. z.

Podaním zo 16. novembra 2012 navrhovateľ opätovne požiadal prostredníctvom pobočky Sociálnej poisťovne o prehodnotenie zdravotného stavu z dôvodu jeho zhoršenia. Posudkoví lekári sociálneho poistenia tak pobočky, ako aj ústredia, Sociálnej poisťovne posúdili zdravotný stav navrhovateľa podľa zákona č. 100/1988 Zb. so záverom, že nie je invalidný podľa § 29 ods. 3 zákona č. 100/1988 Zb., ale je naďalej čiastočne invalidný podľa § 37 ods. 3 zákona č. 100/1988 Zb. Súčasne posúdili jeho zdravotný stav aj podľa zákona č. 461/2003 Z. z. so záverom, že je invalidný podľa § 71 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o 70%. Rozhodujúcim zdravotným postihnutím navrhovateľa podľa posudkových lekárov sú duševné choroby a poruchy správania - ľahká mentálna retardácia (horné, stredné a dolné pásmo, IQ v pásme 50 - 69, s prihliadnutím na sociálnu prispôsobivosť), čomu podľa kapitoly V. položky 6 písm. a/ prílohy č. 4 zákona zodpovedá 60% miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť. Za iné zdravotné postihnutia bola miera poklesu jeho schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť zvýšená o 10%.

Rozhodnutím zo dňa 11. februára 2013 odporkyňa podľa § 263 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. a podľa § 29 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. zamietla žiadosť navrhovateľa o zvýšenie invalidného dôchodku. Súčasne rozhodla, že navrhovateľovi podľa § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. vznikol od 16. novembra 2012 nárok na výplatu invalidného dôchodku v sume 133,90 € mesačne a vzhľadom na ustanovenie § 263a ods. 5 zákona č. 461/2003 Z. z. sa mu naďalej vypláca invalidný dôchodok v sume 167,60 € mesačne a nárok na invalidný dôchodok v nižšej sume 133,90 € mesačne zaniká. Na odvolanie navrhovateľa Krajský súd v Nitre rozsudkom z 24. mája 2013, č. k. 19Sd//111/2013-21 uvedené rozhodnutie odporkyne zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie s tým, že úlohou odporkyne bude doplniť dokazovanie na určenie stupňa IQ navrhovateľa, zodpovedať otázku, prečo u posudzovaného s ľahkou mentálnou retardáciou (po narodení bez zrejmeého postihnutia mozgu úrazom, či nedokrvením), došlo k prehĺbeniu mentálnej retardácie, a zväžiť, či na ten účel nariadi znalecké dokazovanie, prípadnú hospitalizáciu navrhovateľa na niektorom psychiatrickom oddelení zdravotníckeho zariadenia, alebo dokazovanie vykoná posudkovými lekármi sociálneho poistenia za účasti odborného lekára.

Na odporúčenie odboru lekárskej posudkovej činnosti Sociálnej poisťovne, ústredie Bratislava, absolvoval navrhovateľ hospitalizáciu v Psychiatrickej nemocnici Philippa Pinela v Pezinku, od 05. augusta 2013 do 21. augusta 2013. Na základe prepúšťacej správy z uvedenej hospitalizácie a ďalších predložených lekárskeho nálezov posudkový lekár pobočky Sociálnej poisťovne v Topoľčanoch dňa 16. októbra 2013 posúdil zdravotný stav navrhovateľa s rovnakým záverom ako pri predchádzajúcom posúdení z dôvodu, že diagnostická hospitalizácia u navrhovateľa potvrdila ľahkú duševnú zaostalosť s IQ 59, s poruchami správania, ktoré sa počas hospitalizácie nevyskytli. Z toho dôvodu odporkyňa rozhodnutím z 13. novembra 2013, číslo XXX XXX XXXX X podľa § 263 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. a podľa § 29 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. opätovne zamietla žiadosť navrhovateľa o zvýšenie invalidného dôchodku a súčasne rozhodla, že navrhovateľovi podľa § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. vznikol od 16. novembra 2012 nárok na výplatu invalidného dôchodku v sume 133,90 € mesačne a vzhľadom na ustanovenie § 263a ods. 5 zákona č. 461/2003 Z. z. sa mu naďalej vypláca invalidný dôchodok v sume 167,60 € mesačne a nárok na invalidný dôchodok v nižšej sume 133,90 € mesačne zaniká. Po podaní opravného prostriedku posúdil zdravotný stav navrhovateľa so zhodným záverom aj posudkový lekár ústredia Sociálnej poisťovne, vysunuté pracovisko v Trenčíne dňa 22. januára 2014.

V rámci preskúmvacieho konania nariadil Krajský súd v Nitre uznesením z 21. mája 2014, č. k. 19Sd/23/2014, znalecké dokazovanie znalcom z odboru psychológie. Znalčka Mgr. O. A. vo svojom znaleckom posudku číslo 3/2014 zo dňa 08. júla 2014 uviedla, že na výkon navrhovateľa má významný

vplyv jeho psychický stav, oscilujúca koncentrácia pozornosti, vnútorné napätie a zvýšená unaviteľnosť, čím je možné vysvetliť, že pri opakovaných psychologických vyšetreniach dosahuje jeho výkon raz pásmo strednej mentálnej retardácie a inokedy dosahuje pásmo ľahkej mentálnej retardácie. Znalčka sa priklonila k záveru, že navrhovateľ nie je schopný vykonávať ani jednoduché fyzické práce samostatne, bez dozoru blízkej osoby a tiež nie je schopný samostatne dochádzať do práce a z práce, cestovať, komunikovať s neznámymi ľuďmi bez prítomnosti a podpory blízkej osoby.

K záverom znaleckého posudku sa vyjadril posudkový lekár sociálneho poistenia ústredia Sociálnej poisťovne, vysunuté pracovisko v Trenčíne dňa 18. augusta 2014. Namietol záver znalčky, že na výkon navrhovateľa má významný vplyv jeho psychický stav, oscilujúca koncentrácia pozornosti, vnútorné napätie a zvýšená unaviteľnosť, keďže sama konštatovala, že pri konci vyšetrenia bol navrhovateľ unavený, mal závraty a zvýšené vnútorné napätie; pre objektívny posudok mala znalčka vyšetrenie prerušiť, prípadne preložiť na iný termín. Z uvedeného dôvodu dosiahnuté výsledky navrhovateľa v rokoch 2010 a 2011 (IQ 48) možno pripísať únave a vnútornému napätiu a nie je možné ich použiť k objektívnemu posúdeniu, predovšetkým z dôvodu, že psychologické vyšetrenie sa realizuje v obmedzenom krátkom čase a môže byť skreslené aktuálnou indispozíciou vyšetrovanej osoby. Za jediné objektívne vyšetrenie psychického stavu navrhovateľa, vrátane úrovne jeho intelektových schopností je preto možné považovať len závery dlhodobej hospitalizácie navrhovateľa na psychiatrickom pracovisku Pinelovej nemocnice v Pezinku. K pracovnej schopnosti navrhovateľa a dochádzaniu za prácou, posudkový lekár uviedol, že navrhovateľ je schopný dochádzať do práce bez pomoci inej osoby, len pracovnú činnosť je schopný vykonávať za uľahčených pracovných podmienok - v chránenej dielni, pod dozorom inej fyzickej osoby je schopný vykonávať nekvalifikované manuálne práce, napr. nenáročné pestevné alebo upratovacie práce. Doplnil, že mentálna retardácia je celoživotný nemenný stav a zhoršenie IQ môže nastať po vonkajších podnetoch (napr. po úraze hlavy, nedokrvení mozgu po mozgovej príhode, alebo plíživom zúžení mozgových ciev v starobe, pri poškodení mozgu ochoreniami spôsobujúcimi encefalopatiu, pri závislosti od toxických látok, alebo pri chorobe z povolania pri intoxikáciách), ktoré však u navrhovateľa nenastali. Posudkový lekár zotrval na záveroch predchádzajúcich posudkoch o zdravotnom stave navrhovateľa s tým, že nie je dôvod na ich zmenu.

Podľa názoru odvolacieho súdu ani v odvolacom konaní neboli spochybnené závery posudkových lekárov pri hodnotení ľahkej mentálnej retardácie (horné, stredné a dolné pásmo, IQ v pásme 50 - 69, s prihliadnutím na sociálnu prispôsobivosť) ako rozhodujúceho zdravotného postihnutia a pri určení 60% miery poklesu za toto postihnutie, ktorú určili v súlade s § 71 ods. 6 a prílohou č. 4 zákona v intenciách všeobecného posudkového hľadiska uvedeného v kapitole V., položky 6 písm. a/, prílohy č. 4 zákona (pri stanovení poklesu schopnosti zárobkovej činnosti je potrebné prihliadnuť na vývoj osobnosti v afektívnej, emocionálnej oblasti, na schopnosti adaptácie, na vplyvy prostredia, možnosti pracovného a sociálneho zaradenia).

Odvolací súd považoval posudok posudkového lekára ústredia sociálnej poisťovne zo dňa 18. augusta 2014 za úplný, presvedčivý, logický a zodpovedajúci kritériám upraveným v zákone č. 461/2003 Z. z., pričom posudkový lekár ústredia sa vysporiadal s námietkami navrhovateľa, ako aj so závermi znaleckého posudku.

Pre posúdenie invalidity je rozhodujúci stav v čase posúdenia a tvrdenie navrhovateľa, že jeho súčasné zdravotné poškodenie zodpovedá invalidite, nebolo lekáorskými nálezmi, predovšetkým závermi prepúšťacej správy z hospitalizácie navrhovateľa na psychiatrickom pracovisku Pinelovej nemocnice v Pezinku, preukázané. Pokiaľ je čo i len čiastočne zachovaná schopnosť vykonávať zárobkovú činnosť, nie je dôvodná požiadavka na zvýšenie miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť nad 70% a priznanie vyššieho invalidného dôchodku. Z posudkov pritom vyplýva, že navrhovateľ môže vykonávať nenáročné práce pod dozorom inej fyzickej osoby.

V tejto súvislosti odvolací súd považuje za potrebné zdôrazniť, že pre určenie výšky invalidného dôchodku v plnej výške, teda v prípade všeobecne uznávanej neschopnosti vykonávať akúkoľvek zárobkovú činnosť, sa vychádza z percentuálneho poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o

viac ako 70%. Pokiaľ však poistenec je schopný, aj keď s obmedzeniami (napr. v chránenej dielni), vykonávať nejakú zárobkovú činnosť, zo zákona vyplýva potreba takú okolnosť zohľadniť. V zmysle § 71 ods. 4 písm. b) zákona sa totiž prihliada aj na zostávajúcu schopnosť vykonávať zárobkovú činnosť. Nie je pritom právne významné, či v mieste bydliska možnosť takého zamestnania existuje.

Z uvedených dôvodov aj odvolací súd mal za preukázané, že celková miera poklesu schopnosti navrhovateľa vykonávať zárobkovú činnosť nie je vyššia ako 70%, preto rozhodnutie odporkyne považoval za zákonné a rozsudok krajského súdu podľa § 219 O.s.p. potvrdil.

Účastníkom konania odvolací súd nepriznal právo na náhradu trov odvolacieho konania, lebo navrhovateľ v odvolacom konaní nebol úspešný a odporkyni trovy nevznikli.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.